

Наша СЛОВА

Не пакідайце ж мовы нашай беларускай, каб не ўмерлі!

ФРАНЦІШАК БАГУШЭВІЧ

Газета выходзіць з сакавіка 1990 года

№ 26 (1541) 30 ЧЭРВЕНЯ 2021 г.

Нацыянальную сімваліку забараніць немагчыма

Кожны народ мае асноўныя прыкметы: тэрыторыю засялення і мову. А калі народ становіцца нацыяй, то з'яўляецца нацыянальная сімваліка - герб і сцяг. Першая нацыянальная сімваліка ў Еўропе ўзнікла ў Францыі ў канцы XVIII ст. пасля Вялікай Французскай рэвалюцыі. На працягу XIX ст. сваю нацыянальную сімваліку распрацавалі і зацвердзілі ўсе вялікія дзяржавы Еўропы. Так, Аляксандр III зацвердзіў трыкалор у якасці расійскай сімвалікі ў канцы XIX ст.

Пасля Першай Сусветнай вайны на палітычнай карце Еўропы з'явіліся новыя нацыі і новыя дзяржавы са сваімі нацыянальнымі сімваламі. Сярод іх і беларусы. Якраз у 1917 г. нацыянальны беларускі бела-чырвона-белы сцяг набыў сённяшні выгляд. А розныя варыянты герба Пагоня ўзялі беларусы і літоўцы, якія пэўны час жылі ў адной дзяржаве.

У 1918 г. беларусы ўпершыню абвясцілі пра сваю незалежнасць на сваёй этнічнай тэрыторыі і пад новай назвай. Сцяг, герб і мова сталі прыкметай беларускай нацыі, якая пачала актыўна фармавацца. Нягледзячы на Рыжскую дамову, што разарвала Беларусь на некалькі кавалкаў, інтэлігенцыя Заходняй Беларусі, у тым ліку і камуністы, прызнавалі сцяг і герб як сімвал будучай незалежнай Беларусі. Не забываліся пра нацыянальны сцяг і герб і жы-

хары Усходняй Беларусі. Але падчас сталінскіх рэпрэсій нацыянальныя памкненні былі кардынальна знішчаны, у тым ліку фізічна. Пасля вайны па загаду Сталіна ўсе савецкія рэспублікі павінны былі мець свае сцягі і гербы на аснове сцяга і герба Савецкага Саюза. Тым не менш, яшчэ ў часы перабудовы народы Усходняй Еўропы і СССР імкнуліся прапагандаваць свае гістарычныя нацыянальныя сімвалы і імі карыстацца.

Пасля распаду СССР у 1991 г. народы Савецкага Саюза, што стварылі незалежны дзяржавы, адрадылі сваю сімваліку без аніякай праблемы. Гэтая сімваліка была прызнана ў свеце. Беларусы і літоўцы мелі свае варыянты Пагоні, якія адрозніваліся.

Вярхоўны Савет Беларусі XII склікання, які складаўся з людзей розных палітычных поглядаў і нацыянальнасцяў, 2/3 галасоў зацвердзіў нацыянальную сімваліку Беларусі як дзяржаўную. І нават падчас рэфэрэндуму 1995 г. больш за палову жыхароў Беларусі адмовілася падтрымаць новы варыянт постсавецкай сімвалікі, прыдуманай недасведчанымі людзьмі. Таму невыпадкова пры кожнай магчымасці беларускія патрыёты ўнутры краіны і за мяжой падчас нацыянальных святаў карысталіся нацыянальнай сімвалікай. Гэта працягваецца па сённяшні дзень. Таму любыя спробы пазбавіць беларускі народ нацыянальнай сімвалікі і мовы толькі ўзмацняць палітычную актыўнасць грамадзян нашай краіны за сваю еўрапейскую тоеснасць.

Заява Сакратарыята ТБМ імя Ф. Скарыны ад 23.06.2021 г.

У Лідскім раёне асвечана царква ў гонар свяціцеля Лукі Крымскага

Гістарычная падзея 26 чэрвеня 2021 адбылася ў жыцці праваслаўных жыхароў аграгарадка Ёдкі - тут упершыню ў гісторыі асвечаны пасад праваслаўнага храма. Нябесным заступнікам яго стаў вядомы лекар і святы Лука Крымскі.

Калі ў 2014 годзе ў Наваградскай епархіі было прынята рашэнне пра будаўніцтва ў Ёдках праваслаўнай царквы (тады ж тут была афіцыйна зарэгістравана праваслаўная грамада), мясцовае насельніцтва, а гэта жыхары не толькі аграгарадка Ёдкі, але і размешчанай побач вёскі Навіцкія-2, успрынялі гэтую вестку з натхненнем. Адрозна ж пачаўся актыўны збор сродкаў для будучага будаўніцтва. Праўда, пачаць і весці яго з нуля было зусім не проста. Таму працэс зацягнуўся. Аднак воляю лёсу (промыслам Божым) здарылася так, што сёлета Лідскім райвыканкамам у распараджэнне праваслаўных верні-

навуковец і духоўнаму служэнню, быўшы пасвечаным у святарства. У 1942 годзе епіскап Лука ўзведзены ў сан архіепіскапа. На крымскую зямлю прыбыў у 1946 годзе. Шмат сіл прыклаў, каб навестці парадак у епархіі, не пакідаючы пры гэтым меды-

толькі дотык дапамога ім падушача хваробу. Зямное жыццё архіепіскапа Лукі скончылася 11 чэрвеня 1961 года, у дзень Усіх Святых.

Уцешна, што менавіта цяпер, калі ўсё свет пагружаны ў пандэмію і кожны з нас так востра мае патрэбу ў абароне нябеснай, у нас і з'явіўся храм у гонар гэтага святога.

Нельга абыйсці ўвагай і такі факт: абраз святога на аналоі майстэрскі вышыла бісерам лідзянка, інвалід Ірына Паддубовік, якая ў гонар свята здзейсніла яшчэ адзін свой подзвіг - насіла перасоўваючыся, наведла храм у момант яго асвячэння.

Характэрна, але і размясціўся храм каля скрыжавання дарог. У радасны момант урачыстага адкрыцця і асвячэння яго запоўнілі вернікі.

Епіскап Лідскі і Смаргонскі Парфірый у заслужэнні духавенства здзейсніў чын асвячэння пасада новага храма. Прыгожыя, урачыстыя і таямнічыя былі гэтыя хвіліны набажэнства. Храм як быццам стаў Небам і ахінула яго сіла Духу Святога.

Абраз свяціцеля Лукі Крымскага ва ўбранні з нацыянальнай колернай гамай

каў быў бязвыплатна перададзена будынак былога Дома культуры.

Канструктыўна тут і перабудоўваць амаль нічога не трэба было. У былой глядзельнай зале - царква. Сцэна - алтар.

Перш за ўсё, мінулай зімой на даху будынка з'явіліся галоўныя атрыбуты храма - пазалочаныя купалы з крыжамі. Напачатку вясны быў набыты іканастанс. У траўні пачаліся рамонтныя работы: унутраная, вонкавая афарбоўка, уладкаванне храма. Усё гэта рабілі людзі - мясцовыя жыхары.

Першы храм на Лідчыне названы ў гонар вядомага лекара і святога - Лукі Крымскага. Гэта нябесны заступнік лекараў і ўсіх, хто мае патрэбу ў лячэнні. Будучы свяціцель, у свеце - Валянцін Феліксавіч Война-Ясянецкі - нарадзіўся 27 красавіка 1877 года ў Керчы. Дарэчы, яго дзед родам з беларускіх земляў. Сваё жыццё Валянцін Война-Ясянецкі прысвяціў медыцыне як хірург і

Епіскап Лідскі і Смаргонскі Парфірый ва ўбранні з нацыянальнай колернай гамай

цынскай практыкі, кансультуючы і аперыруючы ў Сімферопальскім вайсковым шпіталі, прымаючы хворых у сябе дома. Аўтарытэт уладыкі Лукі быў настолькі высокі, што хворыя падчас набажэнства спрабавалі дакрануцца да яго ўбору, верачы, што адзін

Па завяршэнні ў новаасвечаным храме адбылася першая Боская літургія. Вернікі змаглі прыступіць да споведзі і прычасця.

Паводле В. Яхантавай, lidanews.

Справаздачны сход Менскай гарадской арганізацыі ТБМ

23 чэрвеня адбыўся запланаваны справаздачна-выбарчы сход Менскай гарадской арганізацыі ТБМ. Нягледзячы на спякоту, сябры прыйшлі, каб абраць новага лідара сталічнага ТБМ. Зміцер Марчук, які займаў пасаду кіраўніка арганізацыі г. Менска, зрабіў кароткую справаздачу пра дзейнасць за год. Затым прысутныя зацвердзілі яе, падзякавалі Зміцеру за працу і абралі новага старшыню. Ім стаў **Павел Чайкоўскі**, кіраўнік Фрунзенскай раённай арганізацыі ТБМ.

Наш кар.

Справаздача аб дзейнасці Менскай гарадской арганізацыі ТБМ за перыяд ад 28.07.2020 да 23.06.2021

Арганізацыя за год страціла наступных сяброў:

10 верасня 2020 г ва ўзросце 68 гадоў адышоў у вечнасць Уладзімір Іванавіч Адамушка, кандыдат гістарычных навук, дзяржаўны дзеяч, даследчык рэпрэсій, старшыня архіўнай службы Беларусі, выкладчык.

У лістападзе 2020 года памёр ва ўзросце 87 гадоў Мікалай Галаўнёў, актыўны сябар ТБМ з 1995 года.

15 лютага ва ўзросце 71 год памёр ад каранавіруса Лявон Дзейка, дэпутат Вярхоўнага Савета 12 склікання, адзін з адраджэнцаў і кіраўнікоў БСДП НГ, які намагаўся зрабіць беларускую мову адзінай дзяржаўнай.

17 студзеня ў 92 гады нас пакінуў доктар гістарычных навук, прафесар Леанід Лыч, які выдаваў кнігі ў розных галінах навукі на роднай мове.

28.07.2020 г. адбылася справаздачна-выбарчая канферэнцыя Менскай гарадской арганізацыі ТБМ.

650 чалавек было вылучана ад ТБМ назіральнікамі на выбарчыя ўчасткі на так званыя выбары, праз якія некаторыя нашыя паплекнікі патрапілі ў вязніцы і церпяць здзекі і пакуты за любоў да роднай мовы.

9 верасня 2020 года ў сядзібе ТБМ адбылося ўрачыстае ўручэнне медалёў да 100-годдзя БНР выдатным асобам Беларусі за іх ўнёсак у развіццё культуры і дэмакратыі: Зінаідзе Бандарэнцы, Ніне Багінскай, Іосіфу Сярэдзічу, Міколе Купаву, Міхасю Скоблуну.

33 па 17 верасня ў палацы мастацтваў знамяніты адраджэнец беларускай мовы і культуры мастак Аляксей Марачкін ладзіў выставу "Армагедон".

6 верасня сябры арганізацыі ўдзельнічалі ў мерапрыемствах, прысвечаных Дню беларускага пісьменства.

16 кастрычніка ў Палацы мастацтваў майстар паэтычнага слова Эдуард Акулін ладзіў прэзентацыю кнігаў "Падзяліцца поўняй" і "Плешчаніца".

18 кастрычніка сябры нашай арганізацыі прынялі ўдзел у 14 з'ездзе ТБМ.

21 кастрычніка ў сядзібе ТБМ адбылася творчая сустрэча з пацярпелымі актэрам тэатра імя Янкі Купалы.

3 лістапада ў філіі Дзяржмузея беларускай літаратуры Беларуская хатка, адбылася цырымонія развітання з пісьменнікам

Змітраком Бядулем, парэшткі цела якога вярнулі на Беларусь з Казахстана і пахавалі на Усходніх могілках.

4 лістапада ТБМ павіншавала з 80-тымі ўгодкамі выдатнага беларускага паэта Яўгена Гучка.

У той жа дзень у сядзібе ТБМ сябар сакратарыята ТБМ і Саюза беларускіх пісьменнікаў паэтка Святлана Багданкевіч падзялілася радкамі са сваёй кнігі "Як усё было".

Яшчэ ў лістападзе ў Акадэміі наш ганаровы старшыня ТБМ гісторык Алег Трусаў прэзентаваў сваё новае выданне, прысвечанае эвалюцыі беларускіх будынкаў 11-18 стагоддзяў.

24 студзеня 2021 года ўдзельнічалі ў Радзе ТБМ, на якой за адраджэнне і пашырэнне беларускай мовы былі ўзнагароджаны ганаровымі граматамі Валянціна Раманцэвіч і Алесь Рымша.

21 лютага ў Міжнародны дзень роднай мовы ў сядзібе ТБМ ладзілася дыктоўка.

22 лютага да Дня роднай мовы ў Акадэміі навук адбылася прэзентацыя зборніка матэрыялаў канферэнцыі "Нашы вякі - наша багацце".

24 лютага ў сядзібе ТБМ правялі вечарыну памяці прафесара гісторыка Леаніда Лыча, на якой выступілі старшыня ТБМ Алена Анісім, прафесар Эмануіл Іофэ, мастак Алесь Цыркуноў, Ігар Карашчанка.

10 сакавіка ў сядзібе ТБМ адбылася прэзентацыя кнігі "Сцежкамі гісторыка" журналіста Аляксея Шалахоўскага з удзелам прыхільнікаў беларускай мовы Ніны Багінскай, Яна Грыба, Міколы Бамбізы, Уладзіміра Азёмы, барда Аляксея Галіча.

У сакавіку 85 гадоў адзначыла пісьменніца, літаратуразнаўца і крытык Лідзія Сымонаўна Савік, старэйшы навуковы супрацоўнік інстытута літаратуры НАН, чалец Саюза беларускіх пісьменнікаў, былы сакратар ЗБС "Бацькаўшчына".

24 сакавіка ў гонар 103-х угодкаў БНР у сядзібе ТБМ была адкрыта мастацкая выстава старшыні Партызанскай рады і вядомага мастака Алеся Цыркунова.

26 сакавіка Кастрычніцкая рада ТБМ адзначыла Дзень Волі з паэтам Уладзімірам Някляевым, ганаровым дыктарам Беларускага тэлебачання Зінаідай Бандарэнкай, дэпутатам Парламента Паўлам Знаўцом, бардам Аляксеем Галічам, ганаровым старшынём Кастрычніцкай рады ТБМ Янам Грыбам.

Жывая вада беларускага слова патрэбна ўсім

Юныя чытачы Менскай дзіцячай бібліятэкі № 5 на вакацыях сустрэліся з пісьменнікам Аляксеем Шэінам, аўтарам папулярнага рамана-фэнтазі "Сем камянёў", (які ў 2017 годзе ўваходзіў у пяцёрку найбольш папулярных выданняў у дзіцячых бібліятэках), і пачулі словы на роднай беларускай мове пра тое, што дабро павінна перамагчы зло, бо ёсць Бог, Праўда і Вера, і трэба жыць з любоўю і рабіць дабро адзін аднаму.

Там знаходзіўся інтэрнат медычнаскага ўніверсітэта, у якім выкладаў французскую мову бацька Аляксея - Георгій Мікалаевіч. У дзіцячых успамінах засталіся замкі, палацы, касцёлы.

Маці Аляксея, Вольга Васільеўна, была журналісткай і працавала ў абласным тэлерадыецэнтры. Аляксей з дзяцінства любіў прыгодніцкую літаратуру, захапляўся Жулем Вернам і іншымі аўтарамі, марыў напісаць сваю кнігу. У Гародні ён скончыў

школу з мастацкім ухілам і ў 1991 годзе паступіў у Менску ў ліцэй пры БДУ ў клас беларускай філалогіі. Перад паступленнем юнак некаторы час жыў у дзёда, гісторыка і краязнаўца, у Ракаве.

Кантактуючы з сябрамі дзёда, ён адчуў, што ў беларусаў ёсць свая багатая гісторыя, што на нашай зямлі жылі незвычайныя асобы, князі Міндоўг, Вітаўт і Альгерд, і яго гэта вельмі зацікавіла! З сябрамі па ліцэйскім класе БДУ ён перайшоў на беларускую мову, пачаў чытаць мастацкія творы.

Скончышы беларускае аддзяленне філфака БДУ, Аляксей займаўся журналістыкай, быў фрылансерам, працаваў у газеце "Літаратура і мастацтва" ў адзеле публіцыстыкі пад кіраўніцтвам Барыса Пятровіча Сачанкі ў 1995 годзе, а потым - у кампаніі "БелаПАН", вучыўся ў магістратуры ў ЕГУ.

У краіне Эферыі запанаваў злы ўладар Вормар, але хлопчык Ясь адважыўся пусціцца ў падарожжа на пошукі жывой вады, якая можа ацаліць яго сяброўку Мірку - такая сюжэтная канва кнігі "Сем камянёў".

Журналіст, пісьменнік, рэдактар дзіцячага часопіса "Асцярожна, дзеці!" Аляксей Шэін не спыняецца рабіць дабро. У мінулым годзе ён быў адным з 12-ці герояў кнігі "Лініі святла" і застаецца носьбітам Святла. Кніга перададзена ў дзіцячую бібліятэку з аўтографам героя.

Дзеці даведзілі, што Аляксей нарадзіўся ў Менску ў 1976 годзе, а яго дзяцінства праходзіла ў Гародні, дзе сям'я жыла ў палацы князёў Масальскіх, у жылым доме XVII стагоддзя, адным з самых старых у

Спадар Аляксей - актыўны сябар ТБМ і Саюза беларускіх пісьменнікаў. У спадара Аляксея трое дзяцей - Ян, Сымон і Якуб, якія дапамагаюць яму быць у курсе дзіцячых зацікаўленасцяў і выдаваць захапляльны часопіс.

На сустрэчы ў бібліятэцы дзеці задалі спадару Аляксею шмат пытанняў, асабліва іх цікавіў працяг прыгодніцкага рамана "Сем камянёў". Аўтар запэўніў, што працяг будзе.

Эла Оліна, фота аўтара.

Спявай, маё сэрца, у родную мову ўлюбёнае...

6 ліпеня спаўняецца 80 гадоў сябру Валожынскай суполкі ТБМ, настаўніцы, арганістцы касцёла Адведзінаў Найсвяцейшай Дзевы Марыі ў Вішневе, творчай асобе Трапашы Марыі Іосіфаўне.

З нагоды шапоўнага юбілею мы, сябры Валожынскай суполкі ТБМ імя Ф. Скарыны, віншваем Вас, спадарыня Марыя, жадаем ласкі Божай, моцнага здароўя і здзяйснення творчых задум на добро людзям і Бацькаўшчыне.

Нарадзілася юбілярка ў в. Навасёлкі Вішнеўскага с-с Валожынскага р-на ў прастай, працавітай сям'і Гаўрысоў, дзе выхаванне ішло строга, без патакання. Змалку запамніліся паходы ў Вішнеўскі касцёл, дзе маці Браніслава Антонаўна любіла спяваць падчас святой імшы. А спявала хораша, з пачуццём. Звольнасць і цяга да музыкі ад маці перадаліся і дзецям. Брат Баляслаў майстраваў струнныя музычныя інструменты, на якіх сястра Марыя вучылася іграць. Відаць, з таго часу і з'явілася мара звязаць свой лёс з музыкай, з песняй. І да здзяйснення сваіх мар яна ідзе настойліва і мэтанакіравана: вучоба ў вячэрняй школе, курсы баяністаў, вучоба ў Маладзечанскім музычным вучылішчы, дзе асвоіла ігру на фартэпіяна, любіла спяваць у хоры. Потым вучоба на філалагічным факультэце Белдзяржуніверсітэта, праца ў клубе, школе...

Асаблівую асалоду прыносяць спе-вы і ігра на аргане ў касцёле. Тут, у храме, душа найбольш адчувае ўзвышэнне і супакой, бо бліжэй да Бога, тут чалавек най-лепш разумее сэнс свайго прыходу на гэты свет і настройваецца на рэалізацыю Божага дару. А дар юбілярка мае і музычны, і паэтычны. Яшчэ з юнацтва захапляецца паэзіяй, піша вершы на роднай мове, любоў да якой глыбока запала ў сэрца. Падбірае мелодыю да ўласных твораў і твораў іншых паэтаў, як землякоў-аматараў, так і масцітых твораў, такіх, як Ніл Глєвіч, М. Дукса і інш. Робіць пераклады з іншых славянскіх моў, апрацоўвае традыцыйныя беларускія касцельныя песні...

Галоўны накірунак яе творчасці ярка выражаны - беларуская духоўная песня, напоўненая ціхай радасцю, супакоем, а часам шчымлівым болем і трывогай... Яе творы - гэта сінтэз, сугучча мелодыі, слова, веры, якія кранаюць сваёй шчырасцю, сардэчнасцю, пранікнёным лірызмам. Гэта тое, што даецца ад Бога. А каб упэўніцца ў гэтым, варта пагартыць зборнікі - плён яе

высакароднай працы, іх чатыры: першы - Зборнік рэлігійных песень (словы і музыку напісала сама), які, дзякуючы намаганням Гая дэ Пікарда, выйшаў у Лондане і які зараз у нас выкарыстоўваюць у касцёлах, прыгадаю хоць бы песню "Не спі, абудзіся"; зборнік рэлігійных песень на вершы Віталія Кунашкі (ураджэнец Вішнеўшчыны) "Дакраніся да неба"; парафіяльны спеўнік "Багаславі нас, Маці", прысвечаны святой памяці ксяндза Чарняўскага; зборнік песень "Надзеі прамень" (на ўласныя вершы, вершы іншых твораў), прысвечаны народнаму паэту Беларусі Нілу Гілевічу.

Марыя Трапашка заўсёды ў творчым пошуку новых паэтычных радкоў, мелодый, якія сілкуюць яе жыццё, надаюць сілы, наталяюць душу... Адрознівае яе знакавы падзеі, якія адбываюцца ў краіне. Як шчырая патрыётка і глыбока веруючы чалавек, яна моцна перажывае за лёс Бацькаўшчыны, за лёс кожнага добрага чалавека. Вялікім болем і журбою адгукнулася яе чуйнае сэрца на смерць Рамана Бандарэнкі: нарадзілася песня "Ты выйшаў не ў двор" як рэквіем па ўсіх загінуўшых (песню можна знайсці ў інтэрнэце). І ўвогуле, Марыя Іосіфаўна заўсёды была ў гушчыні падзей, якімі віравала жыццё 80-90 гг. Перажывала за стан беларускай мовы і пры патрэбе становілася ў яе абарону. Хвалювала пытанне адносна роднай мовы ў храмах Беларусі. З аднадумцамі падтрымлівала ксяндза Чарняўскага ў справе беларушчыны, уступіла ў грамадскую арганізацыю БКГ (Беларуская каталіцкая грамада), у ТБМ імя Ф. Скарыны была з самага пачатку, яшчэ пры старшынстве Н. Гілевіча.

Працуючы ў Валожынскай школе-інтэрнаце, цяпло свайго сэрца аддавала дзецям-сіротам, клапацілася аб іх духоўнасці: многіх да першай споведзі, пахрысціла. З імі ж са спевамі ездзіла па Валожыншчыне, спявала ў храмах сталіцы, паспяхова выступала на песенным фестывалі хрысціянскай песні і музыкі ў Магілёве "Магутны Божа", потым у Германіі. Марыя Іосіфаўна - мудры педагог і таленавіты мастацкі кіраўнік. Хоры, якімі яна кіравала (які дарослымі, так і дзецьмі), заўсёды становіліся пераможцамі розных конкурсаў. Творчасцю яе цікавяцца і прафесійныя калектывы. Яе песні гучаць у выкананні Беларускай Дзяржаўнай капэлы, хору імя Г. Цітовіча. У далёкай Англіі, Германіі і, канешне ж, у сваім родным Вішнеўскім касцёле. І адметныя яны сваёй самабытнасцю, напеўнасцю, лёгкасцю ўспрымання мелодыі, што ўласціва традыцыйнай народнай беларускай песні.

Вось так усё сваё жыццё - разам з добрымі людзьмі, родным словам і песняй, аб чым сама аўтарка і гаворыць: "Спявай, маё сэрца, у родную мову ўлюбёнае..."

*Людвіка Таўгень,
старшыня Валожынскай
суполкі ТБМ.*

Маёй настаўніцы, калезе, духоўна багатаму чалавеку...

У жыцці кожнага знойдзеца чалавек, які пакідае свой значны след і добры ўспамін. Лёс звёў мяне з такім чалавекам неаднойчы. Першы - калі Марыя Трапашка прыйшла працаваць настаўнікам у Няроўскую школу ў далёкія 60-я гады. Маладая, узнёслая, незвычайна прыгожая, яна адразу заваявала нашы сэрцы. Як жа было не захапляцца, калі з-пад яе рукі пяшчотна лілася мелодыя, якая злівалася з мілагучным голасам. Дзякуючы ёй, мне ўдалося за-своіць музычную граматы і тэхніку ігры на баяне, што потым вельмі спатрэбілася. Другі - у Валожынскай школе-інтэрнаце, ужо калегамі. Ізноў нас з'яднала песня. І ўрэшце - у ТБМ, як аднадумцы, сябры...

Гучыць мая родная мова,
І вочы натхнёна гараць.
Мне хочацца цёплыя словы
За добрую працу сказаць.

За тое, што нам падарылі
Сугучнасць мелодый цішы,
Якія ўзнёсла ўсхвалілі
Бясконцаць і сціпласць Душы.

Заўсёды паслухаць прыемна,
Як песня ляціць у прасцяг,
І голас ліецца напеўна,
І сэрца шчыміць у грудзях.

Бо сэрца не можа іначай,
Яно не шукае спакой.
Са шчырай любоўю, душою гарачай
Вас бачым заўсёды такой.

Няхай жа гучыць наша мова
І вочы натхнёна гараць,
А цёплыя, шчырыя словы
Заўжды на Ваш адрас гучаць.

*Галіна Гражынская,
сябра Валожынскай суполкі ТБМ.*

Уладзімір Бармута

ПЕРАКЛАДЫ

Іван Бурсаў

БАЛАДА ПРА НЯВЫКАНАНЫ ЗАГАД

У родную зямлю салдат урос.
Салдат аглух ад выбухаў і звону.
Загад аб адступленні не данёс
яму ахрыплы голас тэлефона.

Зноў пачынае, адступіўшы, бой
знямоглая, але жывая рога,
прыкрытая ад ворага ракой
і лбом упартага ручнога кулямёта.

Дарма стараўся ўладны тэлефон
правацца да байца праз кананаду...
Быў пасмяротна ўзнагароджан ён,
салдат, які не выканаў загаду.

Валерый Бурсаў

ПАД ЖУРЧАННЕ ГАДАВЕРЫ

Ліст шырокі, ліст банана,
пад журчанне Гадаверы,
ціхім ранкам - рана, рана -
памажы кахаць і верыць!

Архідэі і мімозы
несучы па плёсе сонным,
асушы надзеяй слёзы,
захавай вянок мой поўным.

А калі па-за туманам
не пабачу цябе болей,
ліст шырокі, ліст банана,
я маліцца выйду ў поле.

Для цябе, багіня Шчасця,
для цябе, суровы Кама,
завушніцы і запясці
пакладу я каля храма.

Ліст шырокі, ліст банана,
калі зрынеш ношу ў Лету,
ціхім ранкам - рана, рана -
скіну я ўсе амулеты.

Пад журчанне Гадаверы
панясу тугу я ў далі,
каб вар'яцты баядэры
памагла багіня Калі!

Максімілян Валашын

Чакаў я мукі шмат гадоў
усёю цэльнасцю нязведанага шчасця.
Як ціхі сіні ранак, боль прыйшоў
і сэрца мне абвіў, нібы запясце.

Прамень жаданы мне прынёс
такія палкія, пакутлівыя ласкі.
Праз вейкі, мокрыя ад слёз,
убачыў: зацвілі дзівоснейшыя краскі.

І сэрца стала, як са шкла,
і ў ім спявала тонка рана:
"Калі б ты, мука, ні прыйшла,
заўжды прыходзіш вельмі рана."

Гаўрыла Шутэнка

РАСІНКІ

Край Навагрудскі
светлы мой!
Ну, як не пець мне
ў дні вясновыя?
У жытняй зелены густой,
расінцы кожнай -
вершы новыя.

Святой памяці ксяндза
Уладзіслава Чарняўскага

Багаславі нас, Маці
Парафіяльны спеўнік

Памяці Леаніда Левановіча

12 чэрвеня 2021 года не стала беларускага пісьменніка Леаніда Кірзевіча Левановіча. Яму было 82 гады. Літаратар нарадзіўся 14 верасня 1938 года ў вёсцы Кляевічы Касцюковіцкага р-на Магілёўскай вобласці ў сялянскай сям'і. У 1945-1952 гг. вучыўся ў Кляевіцкай сямігадовай школе, якую закончыў на "выдатна". Пасля паступіў у Магілёўскае культасветвучылішча. Скончыўшы яго ў 1956 годзе, працаваў інструктарам Дзяржынскага раённага дома культуры Менскай вобласці (1956-1957), загадчыкам сельскага клуба ў вёсцы Гаўрыленка Касцюковіцкага раёна (1957-1958), дырэктарам РДК у г. Касцюковічы (1958). У 1957 годзе паступіў на завочнае аддзяленне факультэта журналістыкі БДУ. Служыў на Балтыйскім флоце і завочна вучыўся на журфаку БДУ (1958-1961). Пасля заканчэння службы перавёўся на стаянне і ў 1963 годзе скончыў вучобу. Працаваў у газеце "Знамя юности" (1963-1965), у "Сельскай газеце" (1965-1969), у штотыднёвіку "ЛіМ", у часопісе "Нёман", затым загадваў аддзелам навукі часопіса "Полымя" (1974-1980). У 1980-1982 гг. працаваў галоўным рэдактарам літаратурна-драматычных перадач Беларускага тэлебачання. З 1982 г. займаўся творчай працай. З 1984 па 2000 г. - рэдактар, ст. рэдактар, загадчык рэдакцыі збору твораў выдавецтва "Мастацкая літаратура". З 2000 г. - на пенсіі.

Творчы дэбют адбыўся ў 1963 годзе апавяданнем "Русакова дарога". У 1960-1970-я гады выступаў як нарысіст. Значныя творы пісьменніка - раманы "Зялёны трохкутнік" (1973), "Мадонна з кветкаю" (1976), "Якар надзеі" (1978), "Валанцёр свабоды" (1983), раманаў "Шчыплы" (1986), "Паводка сярод зімы" (1989), "Дзікая ружа..." (1993), зборніка "Вяртанне ў радыяцыю" (1997), раманаў "Сіняе лета" (2005), "Бесядзь цячэ ў акіян" (2007), "Палыновы вецер" (2009).

З'яўляўся ганаровым грамадзянінам Касцюковіцкага раёна. Вёў актыўную грамадскую працу: быў сябрам бюро секцыі прозы Саюза пісьменнікаў Беларусі, а таксама намеснікам старшыні таварыства "Беларусь - Казахстан". Таксама атрымаў вядомасць як драматург. Актыўна друкаваўся ў незалежных СМІ.

Узнагароджаны граматай Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь (1998), Літаратурнай прэміяй імя Івана Мележа (1999), прэміяй Федэрацыі прафсаюзаў Беларусі ў галіне літаратуры (2005), дыпломам III ступені Рэспубліканскага літаратурнага конкурсу "Лепшы твор 2009 года" за кнігу прозы "Палыновы вецер" (2009).

З вялікім смуткам пра зыход спадара Леаніда Левановіча выказаўся ягоны сябар, славеты празаік Эрнэст Ялугін.

*Аляксей Шалахоўскі,
гісторык культуры,
журналіст-фрылансер.*

Адлегласць аб'яднала нашчадкаў Вялікай Перамогі

Надоўга застануцца ў памяці маладога пакалення лідзян успаміны аб сустрэчы з удзельнікамі міжнароднага патрыятычнага аўтамаршу "Дарогамі сібірскай славы: Краснаярск - Брэст - 2021", прысвечанага 80-годдзю пачатку Вялікай Айчыннай вайны. На працягу двух дзён госці з Расіі знаёмліліся з месцамі баявой славы горада Ліды і гістарычна-культурнай спадчынай.

Вучні 11-й лідскай школы таксама мелі магчымасць пазнаёміцца з удзельнікамі экспедыцыі і прыняць удзел у адным знакавым мерапрыемстве. Нашчадкі Вялікай Перамогі, прадстаўнікі брацкіх народаў Расіі і Беларусі, аддалі даніну памяці подзвігу сваіх бацькоў, дзядоў і прадзедаў каля вечнага агню на цэнтральнай плошчы горада. Мітынг сабраў прадстаўнікоў некалькіх пакаленняў. Асаблівым і запамінальным ён стаў для дзяцей і падлеткаў.

Тое, што аўтамарш "Дарогамі сібірскай славы" спыніўся ў Лідзе не выпадкова,

мы зразумелі, калі пачулі словы адзінай жанчыны аўтамарша - Лідзіі Коршунавай, маёра авіяцыі ў запасе, кіраўніка пошукавага атрада "Памяць". Яна расказала аб тым, што мае прамыя адносіны да нашага горада: яе бацька ў 1941 годзе служыў у Лідзе і тут ён сустрэў першыя дні вайны, і імя Ліда яна атрымала не выпадкова - яе назвалі ў гонар нашага горада. Усё жыццё яна марыла ўбачыць горад, чыё імя носіць 60 га-

доў. Лідзія Арцёмаўна падзялілася ўспамінамі свайго таты і паабяцала прывезці сваіх дзяцей і ўнукаў у наш горад.

Хвілінай маўчання ўшанавалі прысутныя памяць загінуўшых і ўсклалі да вечнага агню жывыя кветкі. Фінальным акордам мітыngu стаў удзел лідзян і расіян у разгортванні маштабнай копіі Сцяга Перамогі. Пад гукі "Дня Перамогі" палатно лу-

нала хваляй і хвалявала сэрцы і дарослых, і дзяцей.

Хочацца адзначыць, што нягледзячы на вялікую адлегласць, якая раздзяляе Ліды і Краснаярск, нашчадкі Вялікай Перамогі і сёння разам. І гэта асабліва знакава і сімвалічна ў Год народнага адзінства.

*Наталля Анашкевіч,
класны кіраўнік 8 Б класа
сярэдняй школы № 11 г. Ліды*

Пабачыў свет чарговы зборнік навуковых артыкулаў "Гісторыя Магілёва: мінулае і сучаснасць"

У зборнік "Гісторыя Магілёва: мінулае і сучаснасць" увайшлі навуковыя артыкулы ўдзельнікаў XII Міжнароднай навуковай канферэнцыі "Гісторыя Магілёва: мінулае і сучаснасць".

Навуковая канферэнцыя адбылася 25-26 чэрвеня гэтага года ў горадзе Магілёве. Чарговая навуковая сустрэча была прысвечана 80-годдзю гераічнай абароны Магілёва ў ліпені 1941 года. У канферэнцыі бралі ўдзел навукоўцы з Беларусі, Польшчы, Расіі і Украіны. Таксама былі запрошаны і мясцовыя крэатыўцы.

Зборнік пачынаецца прывітальным словам старшыні Магілёўскага гарадскога выканаўчага камітэта Уладзіміра Міхайлавіча Цумарава. Ён у прыватнасці адзначыў: "Гісторыя Магілёва - глыбокая і цікавая тэма. Магілёўская зямля багата паліта крывёй абаронцаў Айчыны, і шмат старонак тых падзей яшчэ чакаюць свайго даследчыка. Магілёўцы памятаюць і наважаюць сваю гераічную гісторыю,

свае духоўныя каштоўнасці, якія перадаюць з пакалення ў пакаленне. Гіста-

рычная памяць аб мінулым - гэта прыклад мужнасці, працавітасці, самаахвярнасці ў імя нашай Радзімы. Гэта тое, што прымусіла нас да далейшага паступальнага развіцця, да новых здзяйсненняў, якія будуць упісаны ў летапіс сучанай гісторыі горада".

Усяго ў зборнік увайшлі 64 паведамленні, якія асвятляюць тэмы гераічнай абароны Магілёва і падзеі Вялікай Айчыннай вайны на Магілёўшчыне, старажытную гісторыю, сацыяльна-эканамічныя, палітычныя, культурныя, канфесійныя і духоўныя працэсы, імёны славетых землякоў. У зборніку захаваныя погляды, арфаграфія і мова аўтараў. Адрасуецца даследчыкам, студэнтам, крэатыўцам, усім тым, хто цікавіцца рэгіянальнай гісторыяй Беларусі.

У зборнік увайшло паведамленне "Могілкі Шклова", аўтарам якога з'яўляецца Алесь Грудзіна (Шклоўская арганізацыя ТБМ).

Наш кар.

Язэп Палубятка**На шалях надзеі і смутку****Самота**

Вечар запаліць зоркі на небе,
Кіне пад ногі жменю расы,
Сумна, журботна і сэрца ў трывозе,
Дзе ж ты, каханая? Дзе гэта ты?
Дзе, па якіх ты блукаеш сцяжынках,
Чым жа акрэслены дзіўны твой шлях?
Выйдзі насустрач і знікне слязінка,
Што заблішчэла ў цябе на вачах.
Стрэнемся мы каля чыстай крыніцы,
Дзе срэбным струменем вадзічка бруіць,
Будзем піць водар вуснаў сунічных,
Бачыць вачэй васільковы блакіт.
Плечы твае ахіну туманамі,
Пяшчотаю сэрца тваё агарну,
Радасць і шчасце крочыць за намі.
Вер, што кахаю цябе я адну!

Якая ноч...

Якая ноч! І ні радка
На белым аркушы паперы,
А завіруха ля акна
Выводзіць сумныя напевы.
Там цемень, холад. Там нуда.
Там снег крупую засціць вочы,
І падарожнаму бяда -
Са шляху толькі бы не збочыць.
Тут свечкі коціцца сляза.
І цішыня. І адзінота.
Што ў гэту ноч перакажу
Я сам сабе: мая бядота.
Жыццё сваё перагляджу,
І буду радзіцца, як быць мне.
І буду ставіць кожны крок
На шалі крохкія сумнення,
І буду, буду зноў знарок
Я турбаваць сваё сумленне.
І буду ім усё ламаць,
Што збудаваў крывёй і потам:
Сябе хваліць, сябе караць
І спавіваць калючым дротам...
О, час расплаты! Чорна час!
Мне б дачакацца толькі ранку,
Пайшла мяцеліца бы прэч,
А я сумёты змеў бы з ганка.

* * *

Каханая павінна быць адзінай,
Свая старонка - маці роднай,
Нашчадкі мець заўжды кавалак хлеба,
Над галавою быць блакіту неба.

Каханне ў ложку месціцца са здрадай,
Свая старонка прэч нас гоніць,
Апошнюю скарынку ямо самі,
А хмары чорныя спрадвек над намі.

Маё развітанне з радзімай

Жоўкне лісце на дрэвах, жухне ў доле трава.
Птушак клін рэжа крыкам паветра. Пара.
Вёрсты доўгай дарогі
мераць уласным крылом,
Сумаваць па тым краі, дзе
бацькоўскі твой дом.
Так і я пакідаю свой родны куток,
Каб увесну вярнуцца знарок.

Канчаецца дзень...

Дождж.
Вечарэе.
Канчаецца дзень.
Хмурых надворкаў
зацятая немач.
Ад ліхтароў
асвятляльных
маркотны цень...
На бальшак!
Ды хутчэй!
...І там -
праклятая цемень.
Выкалаць вока і не ступіць,
а ў душы хоць бы бяжылі праменьчык
кволай надзеяй не заблішчыць.

Спадзяванне ў восеньскі сум

Лета-старэча сыходзіць ад нас
І адлятае бусел.
Хутка настане сумны час,
Восень сустрэнуць мусім.

І караюць за днямі дні,
Хмарамі млоць наганяюць.
Мы засталіся з табою адны,
Голья дрэвы нам спагадаюць.

Сонца скупое, як воўчае вока,
Блісне і зразу патухне.
Бачна па ўсім, што зіма недалёка,
І да яе мы прывыкнем.

А ў журбоце не ўсё аднастайна,
Цешацца мрояй надзеі.
Будзе вясновае адгаванне,
Хмары вясною радзеюць.

* * *

На шалях надзеі і смутку
Гойдаюся даўно.
Няма для душы паратунку,
Жыццё, як нямое кіно.
Жыццё без прасвету, спагады,
Спагада - што гэта за рэч?
Не трэба мне вашай парады,
Ідзіце вы з ёю прэч!

г. Мазы.

**Хоць "Лявоніху", хоць кракавяк.
На Лідчыне танцуюць усе!**

Мінулыя выхадныя вы-
значыліся гарачым надвор'ем і
былі насычаныя культурнымі
падзеямі. Адною з самых "га-
рачых" стаў танцавальны
"ЭтнаБум", які "ўзарваў" у
танцах не толькі Лідчыну, але і
ўсю Гарадзенскую вобласць.

Унікальны праект
"ЭтнаБум" - ініцыятыва ўпра-
ўлення культуры Гарадзен-
скага аблвыканкама - закляканы
папулярны традыцый-
ную культуру і захоўваць рэ-
гіянальны асаблівасці танцу.
Падобных праектаў дагэтуль на
Гарадзеншчыне, ды і ў Бела-
русі не было. Толькі аднадзён-
ныя фестывалі (напрыклад,
абласны фестываль "Танцуем
па-даўнейшаму" з прапіскай у
Лідзе).

"ЭтнаБум", наадварот,
будзе насіць рэгулярны харак-
тар і прадоўжыцца ўсё лета.
Штотыдзень на пляцоўках ус-
тановы культуры будуць праход-
зіць майстар-класы па бела-
рускіх побытавых танцах. Ра-
ботнікі культуры запрасяць да
ўдзелу мясцовае насельніцтва і
навуцаць танчыць хоць "Ля-
воніху", хоць кракавяк, а то і
"Мальвіну", "Лысага" ці "Па-
дэспань".

Старт праекту быў да-
дзены ў мінулую суботу ў
19.00. На Лідчыне танчылі,
здавалася, усе! На пляцоўках
каля ўстанавы культуры агра-
гарадкоў амаль адначасова
кінуліся ў скокі прафесіяналы
і аматары танцаў. Можна не
сумнявацца: у нас танчылі лепш
за ўсіх!

Ад самых простых ру-
хаў да трохкроку... Работнікі
культуры ўпэўнены: асвоіць
беларускі танец можа любы
ахвочы. Галоўнае - навучыцца
правільна трымаць рукі, спіну,
не блытацца ў кроках у час
энергічных скокаў. Ну, і, вядо-
ма, рэгулярная практыка.
"ЭтнаБум" - лепшая для гэтага
магчымасць.

Многім удалося стан-
чыць так, каб аж пыл ляцеў з-
пад абцасаў! І не стаміцца зу-
сім, а наадварот, напоўніцца
цудоўнай энергіяй самабытнага
беларускага танцу.

Наступны "ЭтнаБум"
чакае зацікаўленых жыхароў і
гасцей Лідчыны ў бліжэйшую
суботу. Актуальная інфарма-
цыя - на сайце Лідскага раён-
нага цэнтра культуры і народ-
най творчасці, Тэлеграм-кана-
лах цэнтра і на сайце "Культу-
ра Лідчыны".

Вольга Яхантэва,
lidanews.

Аўтары цалкам адказныя за падбор
і дакладнасць прыведзенай інфармацыі.
Рэдакцыя рукапісы не вяртае.

Газета надрукавана ў Лідскай друкарні.
231300, г. Ліда, вул. Ленінская, 23.
Выдавец: Установа інфармацыі "Выдавецкі дом ТБМ".
Газета падпісана да друку 28.06.2021 г. у 17.00. Замова № 1454.
Аб'ём 2 друкаваныя аркушы. Наклад 1200 асобнікаў.
Падпісны індэкс: 63865.
Кошт падпіскі: 1 мес. - 2,88 руб., 3 мес. - 8,64 руб.
Кошт у розніцу: па дамоўленасці.

Рэдактар Станіслаў Вацлававіч Суднік**Рэдакцыйная калегія:**

Эдуард Акулін, Алена Анісім, Алеся Аўласевіч,
Юрась Бабіч, Марыя Баравік, Аляксей Карпенка,
Эла Оліна, Ігар Пракаповіч, Аляксей Пяткевіч,
Станіслаў Суднік, Людвіка Таўгень, Алег Трусаў,
Дзяснік Тушыньскі, Аляксей Шалахоўскі.

<http://nslowa.by/><http://pawet.net/> <http://kamunikat.org/><http://tbm-mova.by/> <http://belkiosk.by/>**Заснавальнік:**

ТБМ імя Францішка Скарыны.

Пасведчанне аб рэгістрацыі № 908 ад
18 снежня 2009 г. выдадзена Міністэрствам
інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Адрас рэдакцыі:

231293, Лідскі р-н, в. Даліна.

Адрас для поштовых адпраўленняў:

231282, г. Ліда-2, п/с 7.

E-mail: naszaslowa@tut.by, kajety@list.ru